

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
на дисертаційну роботу Переверзева Олександра Олександровича на тему
«Механізми запобігання та врегулювання конфліктів у системі публічного
управління» на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління за спеціальністю
25.00.02 – механізми державного управління

Актуальність обраної теми дисертаційної роботи і її зв'язок з
науковими програмами, планами, темами

Актуальність теми дисертаційної роботи Переверзева Олександра Олександровича зумовлена об'єктивною необхідністю пошуку ефективних механізмів запобігання та врегулювання конфліктів у системі публічного управління України, яка переживає глибокі трансформації на тлі децентралізації, цифровізації, євроінтеграційного поступу та, головне, тривалої збройної агресії. У сучасних умовах посилення політичної, соціальної та адміністративної напруги, в тому числі у сфері відносин «держава – громадянин», проблематика конфліктів у публічному управлінні набула не лише практичної, а й стратегічної ваги. Конфлікти різного походження – організаційні, міжвідомчі, ресурсні, регіональні, соціальні, інституційні – негативно впливають на ефективність управлінських рішень, знижують якість публічних послуг, підривають довіру громадськості до органів влади та ускладнюють реалізацію державної політики.

Актуальність обраної теми посилюється також загальносвітовими тенденціями, зокрема: посиленням ролі громадянського суспільства в управлінні публічними справами; зростанням вимог до підзвітності й прозорості влади; переходом від моделі «адміністрування зверху» до мережевої взаємодії; розвитком кризових та гібридних викликів; швидким впровадженням цифрових технологій, які водночас створюють нові канали комунікації, але й нові ризики конфліктів. Ці процеси висувають нові вимоги до якості управління конфліктами в публічному секторі, потребуючи цілісної, науково обґрунтованої системи механізмів їх запобігання, раннього виявлення, врегулювання та трансформації в конструктивні зміни.

У дисертації справедливо наголошується, що в Україні відсутній цілісний підхід до управління конфліктами в публічному секторі: законодавча база є фрагментарною, інституційна спроможність – обмеженою, а комунікативна складова врядування – слабко розвиненою. Водночас зростає соціальний запит на справедливість, прозорість рішень, ефективне реагування на публічні суперечності. Вирішення цих питань потребує як осмислення природи публічних конфліктів, так і розробки конкретних механізмів їх врегулювання – від медіації

до цифрових платформ зворотного зв'язку, від адміністративних процедур до стратегічних комунікацій.

Дисертаційна робота тісно пов'язана з виконанням завдань державної політики у сфері публічного управління, а також із науковими програмами та планами, які реалізуються у провідних українських закладах вищої освіти та наукових установах. Таким чином, тема дисертації Переверзева О.О. повністю відповідає сучасним науковим і практичним пріоритетам галузі «Державне управління», інтегрується у стратегічні завдання розбудови ефективної, прозорої, демократичної моделі публічного врядування в Україні та спрямована на забезпечення соціальної стабільності, підвищення якості управлінських процесів і формування довіри до влади. Її опрацювання має значну суспільну та наукову цінність, а результати можуть бути використані в державній політиці, освітньому процесі, підготовці управлінських кадрів і реформуванні інституційного середовища.

***Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій,
їх достовірність***

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації Переверзева Олександра Олександровича, відзначаються високим рівнем обґрунтованості, внутрішньою логічною узгодженістю та відповідністю поставленим цілям і завданням дослідження. Ступінь обґрунтованості результатів забезпечується використанням комплексного методологічного підходу, який поєднує елементи загальнонаукового аналізу, методів системного, структурно-функціонального, інституційного, порівняльного та контент-аналізу, а також елементів прогнозування й моделювання. Такий інструментарій дозволив автору дослідити механізми запобігання та врегулювання конфліктів не лише в теоретичному, а й у прикладному вимірі.

Дисертант послідовно структурує матеріал, переходячи від виявлення природи та класифікації конфліктів у публічному управлінні до формування власної концептуальної моделі врегулювання, в якій враховано як інституційні, так і комунікативні, правові, цифрові та соціально-психологічні чинники. Такий підхід свідчить про системне бачення проблематики й забезпечує високий ступінь аналітичної глибини.

Висновки, викладені в дисертації, логічно впливають із викладених розділів, опираються на дані наукової літератури, офіційної статистики, нормативно-правової бази України, міжнародного досвіду, а також авторського аналізу існуючих практик. Достовірність висновків підтверджується їх співвіднесеністю з результатами інших досліджень у галузі державного управління, публічної політики, соціального прогнозування, електронного врядування та конфліктології.

Сформульовані у дисертації рекомендації мають практичний характер і можуть бути впроваджені в діяльність органів державної влади, місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства, системи підготовки державних службовців, а також у рамках реалізації стратегій цифровізації, реформ публічного управління, демократизації процесів прийняття рішень. Пропозиції стосуються, зокрема: побудови інтегрованої системи раннього попередження конфліктів; створення цифрових платформ зворотного зв'язку; запровадження елементів штучного інтелекту для моніторингу громадської напруги; розвитку механізмів альтернативного врегулювання спорів (медіації); удосконалення нормативного регулювання інституційної відповідальності в конфліктних ситуаціях.

Достовірність результатів також підтверджується їх апробацією: основні положення дослідження були оприлюднені у формі наукових публікацій у фахових виданнях, зокрема тих, що включені до переліку наукових фахових видань України. Загалом за темою дисертації опубліковано 12 праць, включно з тезами доповідей на науково-практичних конференціях, що свідчить про визнання результатів дослідження серед наукової спільноти та їх актуальність для сучасної управлінської науки.

Таким чином, наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи мають високий ступінь обґрунтованості, підтверджуються науковими джерелами, практичними прикладами, нормативною базою та апробовані в межах академічної спільноти. Вони є достовірними, актуальними та можуть бути використані як у наукових дослідженнях, так і в практиці публічного управління.

Наукова новизна результатів дослідження

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження Переверзєва Олександра Олександровича полягає у системному теоретико-методологічному осмисленні конфлікту як ключового виклику публічному управлінню та у розробці комплексного підходу до формування механізмів його запобігання і врегулювання в межах сучасної моделі державного управління. Робота є одним із перших в Україні досліджень, у якому запропоновано багаторівневу, функціонально узгоджену систему запобігання конфліктам у публічному секторі, що охоплює правові, інституційні, організаційні, комунікативні, цифрові та соціально-психологічні компоненти.

З-поміж наукових результатів, що мають новизну, насамперед варто відзначити:

- уточнено понятійно-категоріальний апарат науки публічного управління шляхом конкретизації змісту термінів «конфлікт у публічному управлінні», «механізми врегулювання конфліктів», «інституційна спроможність конфлікт-

менеджменту», «цифрові інструменти запобігання конфліктам», що створює передумови для уніфікації наукових і нормативних підходів;

- розроблено авторську типологію міжнародних моделей врегулювання конфліктів, яка включає шість систем: європейську правову, скандинавську консенсусну, англо-американську альтернативно-судову, канадську цифрову, східноєвропейську трансформаційно-інституційну та азійську культурно-етичну. Це дозволило структурувати глобальний досвід у цій сфері та визначити можливості адаптації ефективних практик до українських умов;

- запропоновано концептуальну модель механізмів запобігання конфліктам у публічному управлінні, що базується на системному поєднанні шести взаємопов'язаних підсистем: нормативно-правової, інституційної, організаційно-процедурної, комунікативної, інформаційно-цифрової та соціально-психологічної. Такий підхід дозволяє перейти від фрагментарних до інтегрованих механізмів управління конфліктами в системі державного управління;

- уточнено роль цифрових технологій у системі управління конфліктами, зокрема: використання штучного інтелекту для моніторингу громадської напруги; блокчейн-рішень – для забезпечення прозорості рішень; мобільних платформ – для забезпечення доступності процедур врегулювання. Це відповідає сучасним викликам цифрової трансформації врядування;

- удосконалено підходи до стратегічних і кризових комунікацій у публічному управлінні як інструментів запобігання деструктивній ескалації конфліктів, що є особливо актуальним в умовах інформаційної вразливості, воєнного стану та зростання запиту на прозору і відкриту владу;

- запропоновано практичні інституційні рішення, серед яких: створення спеціалізованих підрозділів медіації в органах публічної влади; впровадження систем громадського моніторингу потенційних конфліктів; формування нормативно-правової основи конфлікт-менеджменту в органах державної влади та місцевого самоврядування.

Зазначені положення мають наукову новизну не лише у вузькому предметному полі конфліктології, а й у межах ширшої сфери державного управління, оскільки розкривають нові підходи до забезпечення керованості, стабільності та довіри до інституцій публічної влади.

Наукова новизна дослідження підтверджується також тим, що більшість положень та висновків, зроблених у дисертації, апробовані в публікаціях автора у наукових фахових виданнях, у виступах на наукових конференціях та є логічно послідовними, системно вивіреними та такими, що спрямовані на вирішення актуальних проблем практики публічного управління.

Таким чином, результати дисертаційного дослідження відзначаються високим ступенем новизни, що виявляється як у постановці завдань, так і в

запропонованих теоретичних концепціях та прикладних розробках, які можуть бути впроваджені в практику публічного управління та використані в подальших наукових дослідженнях.

Теоретичне та практичне значення наукових результатів

Наукові результати, отримані у дисертаційному дослідженні Переверзєва Олександра Олександровича, мають як вагоме теоретичне, так і практичне значення, що зумовлено комплексним характером дослідження, його спрямованістю на вирішення актуальних проблем державного управління та орієнтацією на підвищення ефективності функціонування публічної влади в умовах зростання конфліктогенності в суспільстві.

Теоретичне значення дисертаційної роботи полягає насамперед у розвитку наукових засад розуміння конфлікту в системі публічного управління як складного соціально-інституційного явища, що має як деструктивні, так і конструктивні функції. Автору вдалося:

- поглибити понятійно-категоріальний апарат науки державного управління, уточнивши зміст ключових понять – «конфлікт у публічному управлінні», «механізми запобігання конфліктам», «врегулювання конфліктів» та ін.;
- сформулювати міждисциплінарний підхід до вивчення конфліктів, який поєднує інституційні, управлінські, правові, соціальні та інформаційні компоненти;
- запропонувати концептуальну модель управління конфліктами у публічній сфері, що є новим етапом в осмисленні взаємодії влади та громадянського суспільства в умовах нестабільності.

Одержані теоретичні результати можуть бути використані як основа для подальших наукових досліджень у галузі державного управління, політичної науки, публічної політики, соціального прогнозування та електронного врядування. Також вони можуть стати фундаментом для розробки сучасних навчальних курсів з державного управління, конфліктології, стратегічних комунікацій, кризового менеджменту тощо.

Практичне значення результатів дослідження полягає у можливості безпосереднього використання запропонованих підходів, інструментів та рекомендацій у діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, зокрема:

1. Запропоновані автором організаційно-функціональні моделі управління конфліктами можуть бути використані при створенні спеціалізованих підрозділів з медіації, внутрішніх служб управління ризиками, центрів громадського діалогу.

2. Результати можуть стати підґрунтям для вдосконалення законодавства у сфері взаємодії органів влади з громадянами, врегулювання адміністративних

спорів, підвищення підзвітності та прозорості влади, розробки антикризових процедур.

3. Дисертантом запропоновано запровадження цифрових інструментів участі громадськості, платформ раннього попередження конфліктів, механізмів штучного інтелекту для виявлення зон соціальної напруги, блокчейн-технологій для забезпечення прозорості прийняття рішень.

4. Результати можуть бути впроваджені у програми підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, особливо в частині формування управлінських, комунікативних та антикризових компетентностей.

5. Запропоновані механізми враховують специфіку функціонування державного управління в умовах воєнного стану, повоєнного відновлення, політичної турбулентності та інформаційної нестабільності, що робить їх надзвичайно актуальними для сучасної практики.

Крім того, практичну значущість підтверджує наявність апробації результатів у межах участі автора в наукових заходах, а також публікації у фахових виданнях. Це вказує на визнання науковою спільнотою корисності та доцільності впровадження запропонованих рішень.

Таким чином, наукові результати дисертації мають високу цінність як для розвитку теоретико-методологічної бази науки державного управління, так і для вирішення конкретних управлінських завдань, зокрема у сфері забезпечення конфліктостійкості, налагодження ефективної комунікації та формування нових форматів взаємодії публічної влади з громадянами.

Повнота викладення результатів дослідження в опублікованих працях
Результати дисертаційного дослідження Переверзева Олександра Олександровича знайшли повне та логічно послідовне відображення у наукових публікаціях, що свідчить про належний рівень наукової апробації і відкритості проведеного дослідження до критичного обговорення в академічному середовищі. Здобувачем опубліковано 12 наукових праць за темою дисертації, серед яких 6 статей – у наукових фахових виданнях України, 1 стаття – у закордонному виданні, індексованому в міжнародних наукометричних базах, а також 5 тез доповідей, опублікованих за результатами виступів на всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях.

У наукових публікаціях послідовно висвітлено основні теоретичні, методологічні та прикладні результати дослідження. Зокрема, розкрито сутність і специфіку конфліктів у системі публічного управління, запропоновано типологію конфліктів і моделей їх врегулювання, здійснено аналіз міжнародного досвіду, виявлено чинники конфліктогенності в українському публічному секторі,

розроблено концептуальну модель механізмів запобігання та врегулювання конфліктів, обґрунтовано доцільність впровадження цифрових інструментів, альтернативних процедур та стратегічних комунікацій.

Статті у фахових виданнях відображають як базові положення дослідження, так і окремі результати, що мають теоретичну та прикладну новизну. У тезах доповідей, оприлюднених на конференціях, викладено проміжні етапи дослідження, обговорено специфіку запобігання конфліктам в умовах децентралізації, воєнного стану, цифрової трансформації держави та потреби у підвищенні інституційної спроможності органів влади.

Такий обсяг і структура публікацій свідчать про високий ступінь публічного оприлюднення результатів дисертації, їх системну апробацію, а також відповідність встановленим вимогам до кандидатських досліджень. Усі ключові положення дисертаційної роботи пройшли перевірку академічним середовищем, що підтверджує їх достовірність, обґрунтованість та наукову цінність.

Отже, можна констатувати, що результати дисертаційного дослідження Переверзева Олександра Олександровича викладені в опублікованих працях у повному обсязі, з дотриманням вимог до наукової апробації, що є підтвердженням якості виконаної наукової роботи та її практичної значущості для сфери публічного управління.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

Дисертаційне дослідження Переверзева О.О. демонструє високий рівень наукового опрацювання проблеми та містить важливі концептуальні і прикладні напрацювання, однак окремі положення викликають дискусію або можуть бути розширені в подальших наукових розвідках.

1. Необхідність розширення емпіричної бази аналізу конфліктів у публічному управлінні. Автор здійснив глибокий теоретичний аналіз природи та типології конфліктів, однак у роботі відчувається брак систематизованих емпіричних даних щодо частоти, структури та наслідків конфліктів на різних рівнях управління в Україні (державному, регіональному, місцевому). Було б доцільно доповнити дослідження аналізом кейсів на основі офіційних джерел, звернень громадян, даних НАЗК, Рахункової палати, чи судової статистики.

2. Обмежене висвітлення ролі політичної культури та етичних стандартів. Хоча дисертація розглядає конфлікти переважно з точки зору інституційних та управлінських механізмів, залишається недостатньо дослідженою роль таких чинників, як рівень політичної культури посадовців, етика публічної служби та недосконалість механізмів внутрішньої відповідальності. Урахування цих елементів дозволило б глибше розкрити природу управлінських конфліктів, що мають латентний, кумулятивний або системний характер.

3. Питання залучення громадськості: ширина vs глибина. Дисертант слушно підкреслює необхідність забезпечення прозорості та залучення громадськості до процесів врегулювання конфліктів, але залишається відкритим питання дієвості існуючих форматів громадської участі. Було б доцільно проаналізувати ефективність інструментів – таких як громадські ради, публічні консультації, електронні петиції – з точки зору впливу на зниження конфліктності рішень.

4. Обмежене обґрунтування інструментів економічного регулювання. Робота здебільшого фокусується на правових, інституційних та цифрових механізмах, залишаючи поза увагою важливість економічних стимулів і санкцій у запобіганні конфліктів. Зокрема, компенсаційні механізми, індикатори витрат конфліктів, бюджетування управлінських ризиків могли би розширити практичне поле дослідження.

5. Наявність концептуальних моделей – без деталізації етапів впровадження. Запропонована автором концепція механізмів запобігання та врегулювання конфліктів є цілісною та теоретично вивірною, проте у роботі відсутні чітко прописані поетапні алгоритми або "дорожня карта" впровадження моделей на практиці – з урахуванням наявних бар'єрів, ресурсних обмежень, відповідальних суб'єктів та механізмів контролю.

6. Недостатнє врахування викликів воєнного стану. Попри згадку про безпековий контекст, робота потребує глибшого аналізу специфіки конфліктів в умовах війни: внутрішньо-організаційних, міжвідомчих, громадянських, пов'язаних з реабілітацією ветеранів, внутрішньо переміщених осіб тощо. Саме такі конфлікти нині набувають нової якості й масштабів, і тому потребують окремих механізмів управлінського реагування.

Ці зауваження не применшують значущості виконаного дослідження, а навпаки – відкривають нові напрями для його продовження та практичної імплементації. Вони мають характер уточнюючих та дискусійних, що цілком відповідає природі наукової роботи на здобуття ступеня кандидата наук.

Загальний висновок

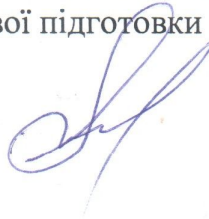
Дисертація, виконана Переверзєвим О.О. «Механізми запобігання та врегулювання конфліктів у системі публічного управління», є самостійним науковим дослідженням актуальної проблеми, містить оригінальні підходи до розв'язання теоретичних і практичних питань, пов'язаних з формуванням, впровадженням та удосконаленням механізмів запобігання і врегулювання конфліктів у сфері публічного управління України. У роботі автор запропонував науково обґрунтовану концептуальну модель інтегрованого механізму управління конфліктами, що враховує сучасні виклики, інституційні обмеження,

цифровізацію публічної влади та потребу у підвищенні довіри до державних інституцій.

Тема та зміст дисертаційної роботи відповідають паспорту спеціальності 25.00.02 – механізми державного управління та профілю спеціалізованої вченої ради. Робота відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року №567, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент:

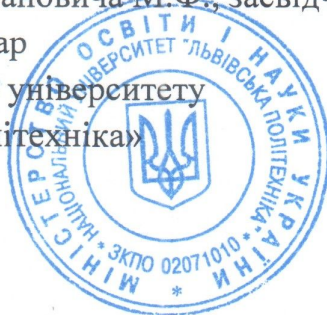
доктор наук з державного управління, професор,
завідувач кафедри загальновійськової підготовки
Національного університету
«Львівська політехніка»

Мирослав КРИШТАНОВИЧ

Підпис, Криштановича М.Ф., засвідчую:

Вчений секретар
Національного університету
«Львівська політехніка»
к.т.н., доцент

Роман БРИЛИНСЬКИЙ